

*Acta synodi particularis van Suythollandt,
gehouden binnen Dordrecht, den 14 Octob.
a^o. 1608 begonnen.*

Nae den gebede tot Godt, door D. RUARDUM ACRONIUM, praesidem des voorgaenden synodi, gedaen, zyn by de dienaren des woorts ende de ouderlingen verkoren tot praesidem D. LIBERTUS FRAXINUS, dienaer des godtlyken woorts in den Briele, tot assessorem D. RUARDUS ACRONIUS, dienaer des godtlyken woorts binnen Schiedam, tot scribam BALTHAZAR LYDIUS, dienaer des h. evangeliï tot Dordrecht.

De dienaren des godtlyken woorts ende ouderlingen, op desen synodo verschenen, zyn geweest dese naervolgende.

Wt de classe van Dordrecht:

D.D.	{	BALTHAZAR LYDIUS, MICHAEL HOGIUS, HENRICUS SWALMIUS,	}	dienaren des h. evangeliï binnen	{	Dordrecht, Streefkercke, Out Beyerlant,
------	---	--	---	-------------------------------------	---	---

LEENAERT SIBERTSZ, ouderling ende thesaurier der stat Dordrecht.

Wt de classe van Delf:

D.D.	{	ALBERTUS AB OOSTERWYCK, PETRUS LOWYCK, JOANNES FENAKOLIUS,	}	dienaren des h. evangeliï binnen	{	Delf, Naeltwyck, Wout,
------	---	--	---	-------------------------------------	---	------------------------------

ROELANT CARPENTIER, ouderling der kercke van Delf.

Wt de classe van Leyden:

D.D.	{	ADOLPHUS SPRANCKHUSEN, HERMANNUS SCHULIUS, MICHAEL JOANNIS,	}	dienaren des h. evang. binnen	{	Leyden, Voorhout, Voorschoten,
------	---	---	---	----------------------------------	---	--------------------------------------

D. GULIELMUS CODDAEUS, ouderling der kercke tot Leyden.

Wt de classe van der Goude:

D.D.	{	THEODORUS HERMANNI, JOANNES LYDIUS, JACOBUS VAN DE KERCKHOVEN,	}	dienaren des h. evang. binnen	{	Gouda, Oudewater, Polsbroeck,
------	---	--	---	----------------------------------	---	-------------------------------------

LAURENTZ CORNELISZ, ouderling ter Goude.

Wt de classe van Rotterdam:

D.D.	{	FRANCISCUS LANSBERGIUS, RUARDUS ACRONIUS, PETRUS CUPUS,	}	dienaren des h. evang. binnen	{	Rotterdam, Schiedam, Cralingen,
------	---	---	---	----------------------------------	---	---------------------------------------

DIRCK ARENTSZ, ouderling tot Schidam.

Wt de classe van Gorichem:

D.D. { PETRUS THEODORI LEUWIUS, } dienaren des h. { Gorichem,
 { GEDEON SONNEVELT, } evang. binnen { Woudrichem,
 { LUDGERUS VOGELSANCK, } ter Ameide,

HANS BOOGMANS, ouderling tot Woudrichem.

Wt de classe van den Briele:

D.D. { LIBERTUS FRAXINUS, } dienaren des h. { Briele,
 { NICOLAUS DAMMIUS, } evang. binnen { Goerede,
 { CAROLUS RYKWAERT, } Oostvoren,

ABRAHAM COMMELSTEIN, ouderling in den Briele.

Wt de classe van den Hage:

D.D. { BERNHARDUS FAILLE, } dienaren des h. { Hage,
 { GERARDUS DORMAEL, } evangeliï binnen { Voorburch,
 { SAMUEL VAN DEN BERGE, } Wateringe,

Mr. WILLEM BAERSDORP, ouderling in den Hage.

Wt de classe van Woerden:

D.D. { PETRUS PETREIUS, } dienaren des h. { Woerden,
 { JOANNES CORNELII, } evang. binnen { Lamuiden,
 { TOBIAS GELLINCKHUSEN, } Waerder,

CORNELIS HERMANZ, ouderling binnen Woerden.

Wt de classe van Buren:

D.D. { EVERHARDUS BOMELIUS, } dienaren des h. { Yselsteyn,
 { GERARDUS VERSTEGEN, } evang. binnen { Buren.

Zyn oock mede in dese vergaderinge verschenen van wegen de E. E. heeren Staten van Hollant ende Westvrieslant de hoochgeleerde, welwyse heeren, mynheeren ende meesters ROMBOUT HOGERBEEZT ende NICOLAUS CROMHOUT, raden ordinaris van den Hogen ende Provincialen Raet van Hollant respective, om volgens hare E. E. credentie ende commissie regaert te nemen, dat geene polityke saken of den staet van de kercken int gemeen aengaende noch andere, als die te vooren by de particulire kercken zyn gehandelt ende niet en hebben konen beslicht werden ofte daerwt eenige onruste, scheuringe ofte oneenicheyt soude mogen rysen, in dese vergaderinge verhandelt wierden.

Is mede geccompareert met behoorlyke credentie D. JOHANNES FONTANUS, dienaer des h. evangeliï binnen Ahrnem, gesonden van wegen den synodo van Gelderland.

Van wegen den synodo van Groeningerlant ende d' Omlanden (alhoewel aen haer was geschreven) zyn geen broeders verscheenen, welck men achtete te geschieden door de onbequaemheyte van de reise om dese tyt des jaers.

Van wegen Noorthollandt zyn gecompareert D. D. HERMANNUS GERARDI ende JOHANNES ROGGIUS, dienaren des h. evangelijs binnen Enckhusen ende Hoorn respective. Ende zyn allegader den broederen lief ende aengenaem geweest.

D. GEDEON SONNEVELT, praedicant tot Woudrichem, heeft wt de name des classis van Gorichem de vermaninge gedaen tot een anvanck des synodi wt de woorden Actorum XX vs. XXVIII: So hebt dan acht op uselven etc.; ende is wt de name van de vergaderinge over deselve van D. praeside bedanckt.

Is goetgevonden, dat men de vergaderinge des morgens sal houden van acht tot elf uren ende nae den middage van twee tot vyf uren. Ende zyn in de vergaderinge verhandelt dese naervolgende articulen.

Articulus 1.

Bevorderinge des synodi nationalis ende provincialis. — Also van den eersten articel des voorgaenden synodi in het 9 gravamen sal moeten gesproken werden, is men getreden tot den 2 articel, daerin dat geresolveert wort op de vrage, of het niet goet en ware de kerkendienaers, die wt Zuythollant in sGravenhage beroepen zyn geweest om advys te geven over den tyt, plaetse ende maniere van het houden des synodi nationalis, te onbieden om in dien particulari synodo rapport te doen van haer wedervaren ende reken-schap te geven van hare advysen, opdat men oordeele, of het recht der kercken eenichsins daerdoor verkortet ware etc.. Ende aengehoort zynde het rappoort der gedeputeerden des synodi van tgene sy gebesoigneert hebben in desen volgende den last, haer in den laestleden synodo gegeven, zyn door dese occasie twe dingen verhandelt.

Vooreerst, wat te doen staet belangende den synodum nationalem, van hare E. E. M. M. verwilliget, daarvan evenwel (als voorschreven is) aengaende de maniere van het houden desselvigen verscheiden advysen in sGravenhage in den jaere 1607 zyn gevallen ende den heeren Staten overgelevert, die daer dienden voor den nationalem synodum beslicht te worden. Ten anderen, of men de redenen van de advisen der broederen des minderen getals, staende onder desen synodo, ende belangende de voornoemde sake, haerlieden niet sal afeischen om daerop te letten nae behoren. Wat het eerste aengaet, is goetgevonden ende besloten, dat de kercke van Amsterdam,

die last daarvan heeft, aenhouden sal met den gedeputeerden van beide synoden op het houden des synodi nationalis, dat tyt ende plaetse desselvigen van haer E. E. M. M. genoemt ende de kercken niet langer opgehouden werden, welverstaende nochtans dat de synodus provinciael vooral bevordert werde, opdat in deselvige de obstaculen (daerdoor de synodus nationalis verachtert wert) wechgenomen mogen werden.

Ende soveel het tweede aengaet, naemelyck het afeischen der redenen van de broederen ter wedersyden nopende hare verschillende advisen, is vertoont geworden door de heeren commissarisen seker extract van eene der resolutien, die hare E. E. M. M. over dese sake hebben genomen, daarby den classibus, alsoock den synodo, hantsluitinge gedaen wert om disputen, deliberatien ende resolutien te maken op de advisen, van D. doctore ARMINIO ende JOHANNE WTENBOGARDO ende andere kerkendinaren a^o 1607 in sGravenhage gegeven. De synodus hierop lettende ende overwegende, dat tgene de kercken int gemeen aengaet met gemeene ende broederlyke correspondentie ende deliberatie behoort verhandelt te werden, heeft goetgevonden door de gedeputeerden des synodi by hare E. E. M. M. te versoeken, dat haer believe de redenen van de verschillende advisen der broederen, in sGravenhage gegeven (die sy gepresenteert hebben hare E. E. M. M. over te leveren), op te nemen ende deselvige den gedeputeerden des synodi in handen te stellen, opdat sy door deselvige aen de classen voor den synodum provincialem overgesonden werden, ende dat haere E. E. M. M. door dese occasie mogen verstaen, of ende waeromme de kercken swaricheyt maken nopende dese particulire advisen ende de redenen tot versterkinge van dien, gegeven van de broederen, in sGravenhage over het houden des synodi nationalis van hare E. E. M. M. ontboden zynde.

2.

Wat gedaen dient te werden, byaldien de synodus provincialis niet voort en gaet. — Belangende den derden articel, daerin dat gehandelt werdt van de conferentie, die daer diende met den aldereersten aengesteld te werden om te vernemen, wat ende hoe groot het verschil aengaende de leere soude mogen wesen tusschen de professoren in de theologie alsoock eenige kerkendinaren van dese provincie ende hoe tselvige door den bequaemsten middel soude konen wechgenomen werden, daerop is desen synodo aengedient, dat de gedeputeerden des synodi haer wterste beste gedaen hebben om deselvige te bevorderen ende dat van deselvige door de gewichtige beraetslagingen van des gemeenlants saken niet is gevallen. Oversulx is gevraecht geworden, byaldien hare E. E. M. M. door voordere incidenten ende swaricheden, als voren zyn verhaelt, verhindert zynde den synodum provincialem verwilliget niet wt en schreven, wat van den kercken alsdan tot ont-

lastinge van hare conscientien om te behouden de suiverheyf der leere alsoock tot vermydinge van alle scheuringen dient gedaen.

Daerop is geaentwoort, dat met den eersten de gedeputeerden des synodi hare E. E. M. M. sullen voorstellen den hoochdringenden noot van te houden den voornoemden synodum ende dat deselvige om de swaricheden, die hoe langer hoe meer toenemen, dient met den aldereersten voort te gaen, ende dat oversulx hare E. E. M. M. believe den tyt desselvigen te beramen, ende byaldien dat deselvige wederom langer soude moeten werden opgeschort, dat in sulcken gevalle de gedeputeerden des synodi ditselvige den classibus te kennen geven, opdat die met den aldereersten resolveren, wat men voorder doen sal om de suiverheyf der leere ende eendrachticheyt der kercken te behouden.

3.

Van het overlesen der Nederlandsche Confessie ende des Heidelbergse Catechismi. — Aengaende den 4 articel des voorgaenden synodi van de Nederlandsche Confessie ende den christelyken Catechismus te doorlesen ende d' aenmerkingen op deselvige in de classen met den eersten in te brengen, alsoock de professoren in de theologie ende de regenten der collegien daertoe te vermanen, hebben eenige classen verclaert, dat de kerckendienaren, onder haer resorterende, hierop gevraegt zynde, verclaert hebben noch in de woorden, veelmin de leere selfs, daerin begrepen, in het minste beswaert te wesen, jae hebben betuycht ende betuigen mits desen door des Heeren genade by deselvige te willen leven ende sterven ende begeerden, dat dese hare verclaringe in de acten deses synodi soude aengeteikent werden. Ende alsoo in sommigen classen, als wt den 4 articel des synodi van Delf blyckt, eenige kerckendienaren verclaert hebben noch te zyn in het ondersoeken ende, als sy gereet sullen zyn, tsyner tyt hare aenmerkingen te willen inbringen, verstaet dese synodus, dat sodanige geen langer wtstel om haer rondelyck ende als voor den Here te verclaren sal gegunt werden (dewyl sy nu tyts genoch gehat hebben om haer te bedencken) als de tyt van een maent nae desen. Ende sullen nae expiratie derselfder de voornoemde dienaren gehouden zyn in hare classen te openbaren, wat sy in de ondersoekinge der Confessie ende des Catechismi hebben aengemerckt, waervan oock de gedeputeerden des synodi door de classen verwittiget sullen werden. Van welcke resolutie, opdat niemant sal mogen praetenderen ignorantie, sal nae het sluiten deses synodi de insinuatie van dit besluit den classibus met den eersten overgeschreven worden door die, welke op desen synodo geweest zyn, ende sullen de classen gehouden zyn ten overstane van de gedeputeerden des synodi tegens de overtreders van dese resolutie te procederen. Dewyle dat men oock niet heeft konen verstaen,

wat de 4 gecommiteerde broeders, die in den vorigen synodo belast bleven de professores theologiae ende de regenten der collegien iterative aen te spreken van het overlesen der Confessie ende des Catechismi, diesaengaende gedaen hebben, so is goetgevonden, dat de gedeputeerden des synodi ditselvige tot haren laste sullen nemen om te vernemen, of ende wat sy hebben tegen de woorden of den sin der meermaels genoemde schriften.

4.

Van de redenen, waerom men geen gedoopte met ongedoopte mach trouwen. — Wat aengaet de redenen, waerom men gedoopte met ongedoopte niet mach trouwen, alsoock mede de wederlegginge van de contrarie redenen, daervan in den voorgaenden synodo artic. 6 goetgevonden is, dat de kercken daerop letten souden om tegen den synodum nationalem dieselvige gereet te hebben, blyft de tegenwoordige synodus by de resolutie, doen genomen, ende achtet nodich te zyn, dat voortaan oock deselvige sake den kercken bevolen blyve.

5.

Van de reformatie der dorpen op den Hollandsen bodem. — De sake van de Swaeluwe, de gagie voor de predikanten op den Hollandsen bodem, alsoock de sauvegarde voor deselve te verwerven, daervan gesproken is in den xi artic. des voorgaenden synodi, sullen de classes van Dordrecht ende Gorichem (die best de gelegentheit van de Langestrade ende dorpen, ontrent Heusden gelegen, weten) met onderlinge correspondentie by der hant nemen ende allen mogelyken vlyt aenwenden, opdat deselvige een goede wtkoomste sortere, dewyl men verstaet, dat daer honger is nae de suivere leere.

6.

Van de bedevaerden. — Dewyle in de sake van de afgodise bedevaerden nae Boxtel etc., daervan gewach gemaect wert in den 14 articel synodi Delfensis, dit jaer van den gedeputeerden des synodi niet heeft konen gedaen werden, so sal de classe van Gorichem (als naest by den afgodisen brant zynde) met den gedeputeerden des synodi haer wterste best doen, dat deselvige geweert mogen werden.

7.

Opneminghe BILLICHI in de classe van Gorichem. — ADAMUS BILLICHIUS, daervan in den 16 artic. des voorgaenden synodi geroert wort (also men wt de acte des synodi van Gelderlant, in desen jare gehouden, verstaet, dat die van Gelderlant op syn leere ende leven nu niet meer en hebben), sal, naedat syne getuichenissen sullen oversien ende goetgekent zyn, tot een lit des classis van Gorichem opgenomen werden.

8.

Van den legerdienst. — Die van Woerden ende daerna die van der Goude, volgens den 18 artic. synodi Delfensis, blyven belast elck den tyt van twee maenden het leger (so hetselvige te velde treckt) met de predicatie des godlyken woorts te bedienen.

9.

Van de paepse schoolmeesters ende onordentlyc byeenkomen in den houwelyken staet. — Op den 27 ende 28 artic. des voorgaenden synodi, handelende van de paepse schoolmeesters ende het onordentlyck byeenkomen in den houwelyken staet, hebben de gedeputeerden des synodi verclaert niet van haer gedaen te zyn by gebreke van particulire aenwysinge der faulten, die nodich souden zyn vertoont te werden, indien men yet goets in dese sake soude effectueren, daerom diegeene, die desen aengaende eenige swaricheyt hebben, datselvige sullen mogen den gedeputeerden des synodi met particulire aenwysinge der gebreken overschryven, opdat dit quaet eenmael moge geweert werden.

10.

Translatie des bibels. — Also D. ARNOLDUS CORNELIUS ende D. WERNERUS HELMICHIVS beide saliger gedachtenissen deser werelt zyn overleden, kan in de sake van de translatie des bibels, daarvan artic. 31 synodi Delfensis gesproken wert, niet meer gedaen worden voor den synodum nationalem, doch sullen de gedeputeerden des synodi aerbeiden om byeen te versamelen al tgene van de voornoemde personen soude mogen naegelaten zyn, dit hoochnodich werck aengaende.

11.

Weringe der rhetoryckspelen. — Articulo 32 des voorgaenden synodi wort gehandelt van de belettingen der rhetoryckspelen, daerin niet alleen ongerymde maer oock somwyl grouwelyke dingen gebeuren, ende is nu tot wechneminghe derselviger goetgevonden, dat diegeene, welke noch swaricheyt hebben desen aengaende, deselvige particulierlyck sullen vertonen aen de heeren Raden Provinciael, opdat deselvige camerspelen door deselvige heeren Raden (gelyck sy alrede in sommige plaetsen gedaen hebben) voorder afgeschafft werden.

12.

Van den Goudschen Catechismo. — Also de kereke van der Goude tot miscontentement deses synodi een catechismum in het licht heeft gegeven tot stichtinge van hare jeucht, so sy voorwendet, sonder met de gedeputeerden des synodi hierover communicatie te houden, so ist dat de voorsyde gedeputeerden den synodo hebben verclaert, wat sy hierin volgende haer ampt hadden gedaen, ende in bedencken gegeven, wat nu voorder tot

wechneming van de gegeven ergernisse te doen stond. De synodus, hierop lettende, heeft verclaert, dat sy een groot misnoegen heeft in dese handeling van die van der Goude ende belast den gedeputeerden des synodi, dat sy allen mogelyken vlyt sullen aenwenden om denselvigen catechismus (also hy de principale hoofdstucken der christelyker leere wlaet) wt de schole van der Goude te weeren ende den Heidelberchschen Catechismus in plaetse van dien weder in te voeren. Ende opdat dit dies te gevoecheyker sal mogen geschieden, sullen de gedeputeerden des synodi van dese sake met den heeren magistraten van der Goude alsoock insonderheit met den kerckenraet aldaer spreken, op hope dat allenskens die kercke haer met de andere kercken van Zuythollant sal conformeren.

13.

Beroep D. PETRI MOLINAEI. — D. doctore TRELATIO f. in den Heere ontslapen zynde, vacceert in d' universiteyt van Leiden een plaetse in facultate theologica, dewelcke dient van een man versien te zyn, daeraen de kercken een goet vergenoegen hebben. Oversulx wordt gevraecht, oft niet goet en ware, dat wt de name deses synodi den heeren curatoren der academie tot Leiden voorgeslagen wierde de persone D. PETRI MOLINAEI, daervan goede getuichenissen gehoort worden ende hope is, dat hy sal mogen tot aenneming deses dienstes verwillicht werden. De synodus resolveert: jae.

14.

Van geene veranderinge in de religie toe te laten. — Is oock goetgevonden, byaldien in dese beraetslagingen van treves wederom voorstellinge gedaen wierde van eenige veranderinge in de religie toe te staen, dat alsdan de gedeputeerden des synodi wt de name der gemener kercken aen hare E. E. M. M. sullen remonstreren, dat haer belive dit versoeck der vianden niet te verwilligen, also niet weinich te beduchten is, dat groote swaricheyden voor de kercken alsoock voor den staet deser landen wt dese toelatinge souden rysen.

15.

Comparitie van die van Gelderlant op den synodum provincialem. — De synodus van Gelderlant versoeckt, dat tot onderhouding van de correspondentie met beide synoden van Hollant (als de synodus provincialis sal gehouden werden) twe kerkendinaren, van haerlieden daertoe genoemt, namelyck D. JOANNES FONTANUS ende D. JOANNES COITZIUS tot denselven toegelaten werden, hetwelcke de synodus seer goet vindt. Ende sullen daerom de gedeputeerden des synodi de voornoemde broederen van den tyt des synodi provincialis by tydt waerschuwen.

16.

Voorslach, dienende tot verbetering veler misusen. — Belangende het

eerste gravamen, daerin veele ende oude misusen verhaelt werden ende onder ander oock mede van het weeren der lombarden gesproken wordt, de synodus die en weet het leste aengaende geen middel te vinden tot wechneminghe der lombarden, alhoewel sy wel wenschede, dat andere mid-delen tot onderhoudinge der armen gevonden wierden. Voorts de reste aengaende, daer placaten tegens gemaeckt zyn ende nochtans niet onderhouden en worden, sal men, daer het gebreck is, de officiers van haer ampt met aenwysinge der begane faulten vermanen ende, so sy geen gehoor en geven, den heeren van den Provincialen Rade datselvige remonstreren. Daer noch geene placaten tegen gemaeckt zyn, sullen de gedeputeerden des synodi versoeken aen hare E. E. M. M., dat haer believe tot verbeteringe van sulcke gebreken goede ordonancien te publiceren.

17.

Wat te doen staet met een litmaet, die de bloetmoye van syn overledene huisvrouw getrouwt heeft. — Op het 2 gravamen, daarvan oock in den 13 artic. des voorleden synodi gesproken werdt, aengaende het houwelyck van een litmaet der kercke binnen Gorichem, die de bloetmoye van syn overleden huisvrouw getrouwt heeft ende in de bywoninghe nae alle kerkelyke vermaningen, aen hem gedaen, met deselvige is volherdende, also dat de kercke den eersten trap van de kerkelyke discipline tegens hem heeft waergenomen ende int werck gestelt, is geresolveert, dat de classis van Gorichem sal by deselvige personen aenhouden met vermanen ende aenwysen van het oordeel des synodi, welcke dit houwelyck gruwelyck acht te zyn. Doch de vordere procedure wordt der kerke ende den classi bevolen.

18.

Wederlegginge van een boeck D. V. COORNHERTS. — De wederlegginge van het boeck COORNHERTS van de vremde sonde, schult ende straffe, wort nodich gevonden. Ende also men verstaet, dat D. ARNOLDUS CORNELII saliger gedachtenisse ende D. REGINALDUS DONTKLOCK de principale argumenten deses boex schriftelyck wederleyt hebben, sal datselvige werck by de kercke van Delf oversien werden ende aen het licht gebracht met communicatie van de classe.

19.

Verhinderinge van het drucken der godtslasterlyke boeken. — De gedeputeerden des synodi sullen by de E. E. heeren Staten aenhouden, dat het drucken van de boeken COORNHERTS ende insonderheit van DAVID JORIS ende HENDRIC NICLAESZ ende diergelyke, vol zynde van gruwelen ende abominatien, door haer E. E. M. M. autoriteyt verboden ende insonderheit gelet werde op dien drucker binnen der Goude, die, verscheiden

boeken tegens de christelyke religie druckende, hemselven voor een onpartydich drucker in de titel van eenige boeken wtgeeft.

20.

Van het onderhoud der papen. — Also eenige kercken van Zuythollant meest belast werden met het overkomen van de papen ende andere personen, het pausdom verlaten hebbende ende tot Leyden in de universiteyt sich nederslaende, wierdt in desen synodo gevraecht, of het niet goet en ware tot onderhoudinge derselvigen de hulpe van andere kercken niet alleen van Zuyt maer oock van Noorthollant te versoeken. De synodus heeft goetgevonden hierop geen naerder dispositie te maken, dienstelyckst achtende, dat elcke kereke nae gelegentheyt der sake sal handelen ende dat in aller voorsichticheyt, voor soveele men die soude konen in desen gevalle gebruiken.

21.

Afstellinge des partydigen kerckenraets. — Wanneer geschiet, dat een predicant met menichvuldige schandelyke dingen alomme openbaerlyck beruchticht is ende dat synen kerckenraet niet alleenlyck weigert den classis de hant te bieden om sulx te ondersoeken maer haer oock daerinne verhindert, soveel haer mogelyck is, ende tegens de handelinghe des classis protesteert, jae dan oock wanneer de persoon al overwonnen is, wort de synodus gevraecht, of niet sodanigen kerckenraet behoort neffens den praedicant afgestelt ende met den nieuwen praedicant oock een nieuwen kerckenraet met advys der naestgesetene praedicanten verkoren te werden. Daerop is geresolveert, dat wanneer al d'omstandigheden, in de vrage verhaelt, tsamenkomen, dat alsdan de partydige kerckenraet ten overstane van de gedeputeerden des synodi door de naestgesetene kerckendinaren sal mogen van synen dienst gedeporteert worden.

22.

Adpel eens litmaets aen de visitatores des classis tegen synen kerckenraet. — Wanneer de visitatores ofte de gedeputeerden des classis, visitatie doende in eenige kercken, onder haer resortierende, bevinden, dat een litmaet met den kerckenraet sodanigen verschil heeft, dat de litmaet versoeckt aen de visitatores ofte gedeputeerden des classis, dat de sake in hare tegenwoordicheyt gehoort ende, so het mogelyck is, afgedaen werde ende de visitatores of gedeputeerden hierin haer hulpe aanbieden met raet ende advys te geven, latende den kerckenraet haer recht om te praesideren ende alleen keurstemmen te hebben, maer de kerckenraet sulx afslaende sustineert, dat sy eerst daerover wil ende moet oordelen, opdat (so de partye sich hierin beswaert vint) de sake doort middel van adpell voor de classe kome, wort gevraecht, of niet sodanigen kerckenraet gehouden is (om voordere moite te

schuwen, die doort vertreck des tyts te verwachten staet) de sake met den visitatoribus by de hant te nemen. De synodus antwoordt: jae.

23.

Oversendinge van de gravamina aen alle particuliere kerckendienaren. — Is oock gevraecht, oft niet goed en ware ende de natuere der sake niet en schynt te vereischen, dat de gravamina, gelyck sy merckelyken tyt voor het houden des synodi by de classe synodael aen allen classen werden overgesonden, oock also by de dienaren, aen dewelcke sy aldereerst werden geadresseert, in elke respective classe aen alle bysondere kercken ende kerckendienaren des classis overgesonden wierden, ten einde de resolutien over deselvige met ryper voorbedenken in de classe mochten genomen ende also tot den synodum gebracht werden. De synodus aentwoort insgelyx: jae.

24.

Repartitien van de classen. — Belangende de repartitien van de classen vint de synodus goet, dat dieselvige mach geschieden by de gedeputeerden des synodi met goet consent van de classe ende particuliere heeren, onder welke de plaetsen resorteren, die by malkanderen gevoecht of van malkanderen sullen gesepareert worden.

25.

Verbeteringe der gagie der praedicanten ten platten lande ende der weduwen tractament. — De gagie van den kerckendinaren ten platten lande ende het tractament van der praedicanten weduwen wort bevonden geheel sober te zyn, insonderheyt in desen dieren tyt. Zyn oversulx verordineert om der voornoemder gagieverbeteringe by haere E. E. M. M. aen te houden D. D. ALBERTUS AB OOSTERWYCK, FRANCISCUS LANSBERGIUS, BERNHARDUS FAILLE. Ende sal, indien eenige augmentatie verkregen wort, geen dienaer voortaan by de heeren Gecommitteerde Raden mogen versoeken jaerlyx subsidium, behalven in hoochdringende noot met kennisse ende approbatie des geheelen classis.

26.

Geexamineerde ende toegelatene tot den kerckendienst. — Sedert de synode van Delf, voorleden jare gehouden, zyn ten overstane van de gedeputeerden des synodi tot den kerckendienst geexamineert ende toegelaten dese naevolgende personen.

In de classe van Dordrecht:

THOMAS LAURENTII, student, om te dienen in de dorpen Bleskensgrave ende Wingarden;

CORNELIUS ADRIANI HANEKOPS, student, om te dienen in de dorpen van Meulenaersgrave ende Brandwyck;

CORNELIUS SIMONIDES, student, om te dienen in den dorpe van Maesdam;
 JOHANNES CELOSSE, student, om te dienen in den dorpe Ridderkercke.

In de classe van Delf:

BERNHARDUS DWINGLO, student, om te dienen in de kercke van Berckel.

In de classe van Leyden:

ENGELBERTUS SIBELIUS, student, om te dienen in de kercke van Benthuisen;

JOHANNES BOCARDUS, student, om te dienen in de kercke van de Kage.

In de classe van der Goude:

JACOBUS TRIGLANDIUS, gewesen rector tot Vianen, om te dienen in de kercke tot Stolwyck.

In de classe van Rotterdam:

MATHIAS ADRIANI, student, om te dienen in de kercke van Sevenhuisen;

SAMUEL LANSBERGIUS, student, de sone D. FRANCISCI LANSBERGII, om te dienen binnen de stat van Rotterdam.

In de classe van den Briele:

TEUNIS ARENTSZ, proponent van Schidam, om te dienen in de kercke van de Oudetonge.

27.

Visitatores classium. — Visitatores classium sullen voor desen jaere zyn in de classe van

Dordrecht: D. JOHANNES DIBBETZIUS, D. MICHAEL HOGIUS;

Delf: D. HENRICUS PROELIUS, D. HENRICUS ARNOLDI;

Leyden: D. FESTUS HOMMIUS, D. CAROLUS AGRICOLA;

Goude: D. JOHANNES BACKHUSIUS, D. LEVINUS VAN DEN BORRE;

Rotterdam: D. ADRIANUS JOHANNIS, D. PETRUS CUPUS;

Gorichem: D. JODOCUS GEISTERANUS, D. ELEAZAR PLATEVOET;

Brielle: D. JOHANNES DAMMAN, D. LIBERTUS FRAXINUS;

Hage: D. GERARDUS DORMAEL, D. BERNHARDUS FAILLE;

Woerden: D. PAULUS MERCATOR, D. HENRICUS MABILIIUS;

Buren: D. GERARDUS VERSTEGIUS, D. THOMAS HESSING.

28.

Gedeputeerden des synodi ende gecommiteerden op andere synoden. — Tot gedeputeerden des synodi zyn, neffens D. LIBERTUM FRAXINUM ende D. RUARDUM ACRONIUM, verkoren D. JOHANNES BECIUS ende D. EGBERTUS AEMILIUS.

Op den synodum van Noortholland sullen verschynen wt de name deses synodi D. JOHANNES WTENBOGARD, D. ALBERTUS AB OOSTERWYCK.

Tot den synodum van Gelderlant sal reizen D. FESTUS HOMMIUS.

Tot den synodum van Groeningen D. FRANCISCUS LANSBERGIUS.

29.

Classis synodael. — Classis synodael sal voor den volgenden jaere zyn volgende de gemeene ordre de classis van Dordrecht om te doen de wtschryvinge des particulieren synodi van Zuytholland.

30.

Vermaninge voor ende nae den synodum. — De vermaninge in den naest particulieren synodo te doen is opgeleit een wt de classe van den Hage tot een begin ende een wt de classe van Woerden tot besluyt des synodi.

31.

De vermaninge tot besluit deses synodi is voor dese reise opgeschort. — De vermaninge nae den synodum soude door D. praesidem LIBERTUM FRAXINUM geschiet geweest zyn, maer opdat de broeders, die nae huys haesteden tegen den aenstaenden Sondach, hierdoor in hare reise niet soudent verachttert werden, is deselvige voor ditmael naegelaten, sonder dat nochtans dit in consequentie sal getrocken worden.

32.

Censura morum. — Censura morum gehouden zynde, is de synodus met een gebet tot den Heere geeyndicht. De heeren commissarisen ende de broeders wt de andere synoden alsoock alle de andere kerckendienaren etc. zyn bedanckt van haren goeden raet ende gegevene advisen. Zyn oock wt het midden der broederen eenige gecommitteert om de heeren magistraten der stat Dordrecht te bedancken voor de eere ende vriendschap, desen synodo bewesen.

Aldus gesloten ende gedaen binnen Dordrecht den 18 Octobris 1608 ende by praesidem, assessorem ende scribam onderteykent.

LIBERTUS FRAXINUS, praeses.

RUARDUS ACRONIUS, assessor.

BALHAZAR LYDIUS M.f., synodi actuarius.